Bescherm de hetero-man tegen zijn eigen droom

Maaike Meijer

Het ‘Slow Sex’ manifest biedt een aantal stimulerende gedachten over wat vroeger ‘openbare zedelijkheid’ heette en de bewaking daarvan. Het stelt de vraag óf er iets bewaakt moet worden, en zo ja wat en door wie. Dat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen een te verdedigen cultuurgoed is is mij uit het hart gegrepen, evenals het idee dat de seksuele revolutie niet te ver is doorgeschoten, maar eerder in een onbedoeld spoor is geraakt en daardoor juist onaf is. Net als de auteurs van dit manifest ben ik gefascineerd door de wijze waarop rechts-confessioneel zich op het ogenblik meester maakt van de feministische agenda; met name van het onderwerp van de objectivering van vrouwenlichamen in de openbare sfeer. Nu vind ik het heel goed wanneer mensen zich meester maken van de feministische agenda ? want die is van iedereen. Het besef dringt alom door dat kwesties waar zich vroeger alleen verklaarde feministen druk over maakten ? de zelfbeschikking over het lichaam, de verdeling van arbeid en zorg, het recht om op fatsoenlijke wijze een kind te krijgen zonder dat je daardoor je carrière meteen ernstig beschadigt ? het recht op gelijk loon ? dat die kwesties tegenwoordig worden behandeld als macro-economische hoofdzaken die iedereen aangaan en die van centraal belang zijn voor de distributie van welvaart en menselijke waardigheid. In die zin is het feminisme op succesvolle wijze gedemocratiseerd. Maar soms kom je toch voor interessante verrassingen te staan: dat rechts-confessioneel zich nu verzet tegen de representatie van vrouwen als seks-object in de openbare ruimte, daar zakt mij het jarretelgordeltje van af. Ik hou ook niet van die excessieve verbeelding van vrouwen als seks-object, dus wat dat betreft reikt de feminist in mij de confessioneel de hand. Maar dan begint de discussie pas echt. Want het lijkt erop dat de confessionelen zich eigenlijk verzetten tegen de afbeelding van het naakte lichaam op zich. Daar scheiden zich onze wegen, want met de afbeelding van naakt is in mijn ogen op zich niets mis. Ons lichaam is van God gegeven zou ik haast zeggen, het is mooi, het is heerlijk, we communiceren ermee, we***zijn*** ons lichaam. Maar er zijn eindeloos veel manieren om het te representeren. We zijn geneigd om het naakte lichaam gelijk te stellen met ***natuur***, maar het menselijk lichaam is misschien wel het drukst van alles door de cultuur overschreven ? het is op duizend

manieren in cultuur gebracht en daarom is de verbeelding van het menselijk naakt ‘zoals het is’ onmogelijk. Elke afbeelding van naakt staat op een drukke verkeersweg van tradities van representatie en die tradities hebben politieke dimensies. Neem nu de persistente gewoonte in de reclame om bij veel consumptieartikelen een fraaie, vaak gedeeltelijk ontblote jonge vrouw af te beelden, met halfopen mond, die bezig het het ijsje, het kopje koffie of ***whatever it may be*** naar binnen te werken. Op elk station hangt nu de reclame voor de nieuwe Magnum. Een lichtbruine, schaars geklede vrouw neemt een lekker hapje van die Magnum. Maar door de naast elkaar plaatsing van vrouw en lekker hapje ***wordt de vrouw zelf*** dat lekkere hapje. De tekst ‘Kun jij de verleiding weerstaan?’ moedigt die gelijkstelling aan omdat hij evengoed kan slaan op de verleidelijke vrouw als op het ijsje. Nu ***zijn*** vrouwen ook lekkere hapjes. Maar dat geldt niet alleen voor meisjes tussen de 15 en 25. Het geldt ook voor oudere vrouwen, het geldt ook voor oudere en jonge mannen. Ik ken tal van bijzonder mooie mannen, wit dan wel bruin, aangekleed of niet. ***Mensen*** zijn lekkere hapjes. Persoonlijk ben ik ook een erg lekker hapje. Maar waar het om gaat is welke groep steeds ‘getarget’ wordt als het lekkere hapje ? van welke sekse, welke leeftijd, welke kleur ? en wat het ***cumulatieve*** effect daarvan is. Een enkel plaatje doet niets. Maar duizend plaatjes in hetzelfde genre, volgens hetzelfde stramien, vestigen een patroon dat leidt tot automatische reacties, zoals wanneer mannen tegen elkaar zeggen: ‘heb jij een vrouw als chef gekregen? Hou oud is ze? Heeee, leuk voor je. Heb je haar al eens onder vier ogen kunnen spreken ha ha. Vrouwen maken dat soort grappen niet over mannelijke bazen, want mannen worden minder gerepresenteerd als erotische uitdaging en daarmee voer voor de machtsstrijd op de werkvloer. Wat mij betreft slaat het verbieden van naakt nergens op. Maar de vraag is wel: ***wat voor naakt?*** Hang wat mij betreft de stad vol naakt, maar dan geen stereotiep naakt, dat ongelijkheid suggereert tussen mannen en vrouwen; geen representaties van seksualiteit die meer met geweldslust dan met seksuele lust te maken hebben. Ik wil innovatief naakt, ander naakt, echt erotisch naakt, grappig naakt, naakt dat de hersens evenzeer prikkelt als de hormonen. Fascinerend vind ik de geluiden uit rechts-confessionele hoek dat vrouwen ***beschermd*** zouden moeten worden tegen bepaalde objectiverende afbeeldingen van hun sekse. In mijn ogen hoeven vrouwen helemaal niet beschermd te worden. Laten we mannen eens gaan beschermen. Waar mannen tegen beschermd moeten worden is de representatie van hun sekse als sterk, machtig, onkwetsbaar. Het pornografische in pornografie is niet het menselijk naakt, of de expliciete afbeelding van de geslachtsorganen. Wat is daar in vredesnaam mee mis? We hebben ze toch allemaal? Waar wel iets mee mis is, is de afbeelding van het mannelijk

geslachtsorgaan als een immer gestrekt geweer, de associaties van ejaculeren met schieten, het hebben van seks als verovering van vrouw door man. Zo verwordt seksualiteit, die alles te maken heeft met traagheid, met overgave, met kwetsbaarheid, tot zijn tegendeel: een gymnastische prestatie, een veldslag, een vreugdeloos gevecht waar in feite maar één subject zijn narcistische spel speelt, met niemand, want er is geen ‘ander’ meer. Dat steeds te zien doet mannen kwaad. Voeg daarbij het in pornografie steeds weer herhaalde fundamentalistische vooroordeel dat de voorwaarde voor seksualiteit het bestaan van twee verschillende seksen is. Wanneer houdt dat nu eens op? Er zijn geen twee seksen. Er zijn minstens dertien seksen, waarom krijgen we er altijd maar twee te zien, in standen die de mythische categorieën ‘Man’ en ‘Vrouw’ steeds maar weer repeteren? Schadelijk vind ik ook het idee ? obsessief in porno herhaald - dat het mannelijke geslachtsorgaan het ***sine qua non*** van seksualiteit zou zijn. Dat devalueert al het andere van het menselijke lichaam. De Franse filosofe Luce Irigaray heeft ooit geschreven: ***‘Women have sex organs almost everywhere’***Mijn variant: ‘Humans have sex organs almost everywhere’ ? want mannen hebben ze ook, maar de penis is de grote sta-in-de-weg om al die andere genots-organen te ervaren en te benutten. En mijn finale one-liner wil ik ook nog wel even aan u kwijt: ‘meer lesbische seksualiteit voor iedereen.’ Bescherm de man, is mijn devies. Bescherm de hetero-man tegen zijn eigen droom ? die hem tegenwoordig life wordt aangeboden door blonde bimbo’s die denken hem met zijn eigen ééndimensionale fantasieën te verrassen. Want dat vrouwen ? volgens Ariel Levy’s boek***Female Chauvinst Pigs*** - op het ogenblik hun subjectiviteit hopen op te eisen door vleesgeworden mannendromen te ***zijn***, ja daar knappen mij de naaldhakken van middendoor. Wat moet de politiek hiermee? Wat kan de politiek eraan doen? Daarvoor biedt het manifest Slow Sex een aantal prikkelende suggesties. Ik doe er zelf iets aan door in het universitair onderwijs een visuele intelligentie bij mijn studenten te helpen ontwikkelen, die hen kritisch leert reflecteren op wat ze zien in de openbare ruimte. We zijn op zoek naar innovatieve en alternatieve beeldvorming en dat gaat als volgt: ☒ Dit zijn twee plaatjes die het omslag sierden van het programma van het Holland Festival enige jaren geleden. Bij paatje 1 ? de voorkant van het boekje ? denk je een plat, conventioneel beeld te zien. Het meisje is erg jong en lijkt bezig haar bh’tje los te maken om haar seksuele beschikbaarheid te vergroten. Je interpreteert haar onderuitkijkende ogen, haar halfopen mond en laaghangende lip als tekenen van lust. Zij kijkt de lezer ook direct aan, wat je opvat als een erotisch-uitnodigende blik. Dit het soft-porno-beeldrepertoire. ☒ Maar plaatje 2, de achterzijde, zet plaatje 1 op zijn kop. Het biedt de achterkant van

hetzelfde meisje. Ze maakt haar bh'tje niet los, zo blijkt, maar trekt de pen uit een handgranaat. De implicatie is dat ze die zometeen gaat werpen. Het pornobeeldrepertoire wordt daardoor geïroniseerd: je bent erin getrapt. Het is niet wat je dacht. Door plaatje 2 lees je in retrospectief de onderuitkijkende blik en de open mond ook anders, namelijk als een gevaarlijke in plaats van een verleidelijke blik. Maar toch volgt plaatje 2 ook weer een patroon. Dat is het patroon van de femme fatale, populair rond 1900 en op gezette tijden van stal gehaald door schilders, filmers, schrijvers en pornografen. De femme fatale is de vrouw die mannen te gronde richt ? zij is gevaarlijk en gewelddadig en dat geeft een specifieke prikkeling, die vrouwen toch weer opnieuw in een object-positie plaatst. Zo kom je heel moeilijk van de 'oude troep' af. Bijna geen enkele beeld is nieuw: het is vaak de 'twist', de nieuwe combinaties en confrontaties van bestaande beelden, die de conventies in beweging zet en er ruimte in maakt. De vraag of deze combinatie nu 'goed'en 'fout 'is vind ik veel minder interessant dan de analyse zelf, die overigens nog veel langer door kan gaan. Want door die analyse en de kennis van beeld-conventies raakt de kijker kritisch. ☒ Een ander voorbeeld van hoe ik de elementen van beelden uiteenrafel met studenten is dit plaatje op de cover van het blad 'Auto-style'. Dit beeld is gelaagd. De oudste laag is de traditie van afbeelding van hele of halfnaakte vrouwen op motorkappen van auto's. Die plaatjes moedigden gelijkstelling aan tussen tussen de mannendroom te kunnen beschikken over die vrouw en te kunnen beschikken over die spetterende auto. De vrouw als het glijmiddel voor de aankoop van te dure consumptieartikelen. Zie kalenders uit de jaren 50 tot en met 70. Zo worden ze niet meer gemaakt. De tweede laag die in dit beeld zit is de campagne voor meer vrouwen in de technische beroepen ? die een stroom van beelden bracht van vrouwelijke loodgieters, electriciens, bouwvaksters en dergelijke, in professionele werkkleding. Hier heeft de vrouw dan ook een overall aan, als een mechanicien. Maar die overall is verleidelijk geopend. Opnieuw sluipt de illusie van seksuele beschikbaarheid het plaatje binnen. Deze vrouw is weliswaar afgebeeld als garagist, maar ze is tegelijk met iets anders bezig en ik zie haar niet zo de motorkap in duiken. Dit beeld vertegenwoordigt drie historische periodes, en de periode waar we nu in verkeren is mijns inziens een wederopname van oude stereotiepen. Een student van me herkende het plaatje als een typische 'pit-babe' ? vrouwen die animeren bij Formule ?1 autoraces, in overall, maar met alle tekenen van de vrouwelijke secundaire en geseksualiseerde rol. Vrouwen racen niet maar leuken de races op met de illusie dat de coureurs altijd een geschikte dame bij de hand hebben, aldus hun mannelijkheid hoog houdend. ☒ Je komt hele moeilijk van de 'oude troep' af. Maar het kan wel. Zie dit fantastische plaatje dat de Amsterdamse krant Het Parool eens bracht, als cover op de koninginnedag-editie.

Helemaal goed, innovatief, en evengoed een lust voor het oog. Een prachtige Slow Queen. Maaike Meijer is Hoogleraar aan het Centrum voor Gender en Diversiteit, Universiteit van Maastricht, en ondertekende mede het Slow Sex-manifest (www.slowssex.nl)